СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 149. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 29. червня, 1925. VOL. XXXIII. No. 149. Jersey City, N. J., Monday, June 29. 1925. THREE CENTS.

Пачкують імігрантів через канадійську границю.

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 26. червня. — Американські пограничні сторожі піймали по довгій погоні та стріляниині коло Нюпорта, в стейті Верманті, величезний автомобіль, увесь наладований Китайцями, яких перевожено через границю без дозволу іміграційних урядників.

Американські іміграційні урядники в Канаді кажуть, що таке пачковання відбувається просто правильно кождого дня та що пачковання зорганізоване незвичайно сильно та находиться в руках одного „підприємства".

ВИБУХ У ТЕАТРІ.

КАНЗАС СИТІ, Мезуре, 26. червня. — У будинку театру Ґилеса случилася нині якась експльозія, яка викинула в воздух дах будинку, запалила будинок та спричинила страшну поляку серед находячихся в театрі гостий. Підчас стиску людий, втікаючих з театру, погинуло дві особи, а богато віднесло покалічення й попарення. Дві особи пропали.

МІНІСТЕР ПОЧТИ ИДЕ НА СУД ЗА ПОГОРДУ ДЛЯ СУДУ.

ВАШИНҐТОН, 26. червня. — Федеральний суд завізвав міністра почти Ню ставитися на суд та дати причини, чому він не мавби бути засуджений за непослух суду, якого він допустився не послухавши одного судового приказу.

ХТО ЗДОРОВШИЙ: МІЩУХИ ЧИ СЕЛЯНИ?

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Др. Джордж Винсент, голова Ракефелерівського Інституту, заявляє на основі своїх розслідів сього питання, що в Злучених Державах жителі міст рішучо здоровші від жителів сіл.

Найздоровші мають бути люди міст, які мають понад 50.000 душ населення, бо в них можна завести найкращі новости для дбання про здоровля.

Др. Винсент не перечить, що коли селюхи почнуть дбати за своє здоровля так розумно, як се роблять міщухи, то вони будуть здоровші.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ УХВАЛЮЮТЬ ФУНДУВАТИ ВІКНА В КАТЕДРІ.

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Союз місцевих промислових юній, звязаних з Американською Федерацією Праці, постановив збирати серед своїх членів жертви на фундоване одного мальованого вікна в протестантській катедрі Св. Івана.

РОСІЯ ВИГРАЛА ПРОЦЕС 3.000 ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, 26. червня. — Федеральний суд розглядав нині перший позов за відшкодоване за славний свого часу вибух вибухових матеріялів на Блек Том коло Ню Йорку. Позивав російський уряд Керенського за втрату военних матеріялів вартости понад півтора міліона долярів. Суд признав 3,000 долярів відшкодовання. Позивано зелізницю Лігай Велі.

ОБЖАЛОВАНА ЗА ВБИТТЄ МУЖА.

МИНЮЛА, Лонґ Айленд, 26. червня. — Перед стейтовим судом стає тут обжалована за вбитте свого мужа пані Лоті Бавер з Гемстеду.

Суд каже, що пані Бавер посварилася зі своїм мужом, котрий був полісменом, і у сварці вистрілила до нього з револьверу. Після прокуратора, обжалована не мала вправді наміру вбити мужа, але вона поводилася з оружем зі злочинною недбалостю.

ІТАЛІЯ ПРИЗНАЄ ДОВГИ В ЦІЛОСТИ.

ВАШИНҐТОН, 25. червня. — Італійська комісія, вислана сюди на переговори з американським урядом в справі сплати военних довгів, зараз на вступі заявила, що Італія признає всі военні довги та думає їх сплатити.

НАВЧИВСЯ.

НЮ ЙОРК, 26. червня. — Вілієм Андерсон, бувший голова Антисалюнової Ліґи, котрий тепер зорґанізував нову прогибіційну орґанізацію, яка в скороченню називається А. Р. Р. Р. Р. А., заповідає, що він уже не буде ніколи в будучности давати ніяких посвідок на жертви, зложені на прогибіційну пропаганду. Навчив його досвід, що через такі посвідки можна дістатися до тюрми.

ГРІМ УДАРИВ У КАТОЛИЦЬКУ КАТЕДРУ.

НЮ ЙОРК, 26. червня. — Підчас учерашної бурі, що навістила цілу околицю, грім ударив в хрест на катедрі Св. Патрика в Ню Йорку. Кусні хреста посипалися в долину на дах і на вулицю.

Підчас тої самої бурі грім ударив теж у музей природних наук та в один шпиталь.

ІМЕНУЮТЬ ЛА ФОЛЕТА ДО САЛІ СЛАВИ.

МЕДИСОН, Вискансин, 26. червня. — Леґіслятура стейту Вискансина ухвалила резолюцію, щоби помістити статую сенатора Ла Фолета в „національній галі слави" в Капітоли в Вашинґтоні.

УЧЕНІ ЗБИРАЮТЬСЯ НА ПРОЦЕС В ОБОРОНІ НАУКИ ЕВОЛЮЦІЇ.

ДЕЙТОН, Тенесі, 26. червня. — Нюйорський адвокат Дадлі Філд Меловн, котрий належить до оборонців Джана Сковпса, обжалованого за навчанне науки про розвій висших родів звірят з низчих проти виразної постанови закона стейту Тенесі, подає, що до нього зголосилася велика маса американських біольоґів та других учених природників, готових свідчити на суді в обороні Сковпса. Сі вчені хочуть доказувати, що наука еволюції принята нині загально в природничих науках.

Адвокати вибрали з лісти зголошених 11 учених, яких по-

АМЕРИКА ВЖЕ ПРИЙМАЄ НІМЕЦЬКУ ВІЙСЬКОВУ МІСІЮ.

НЮ ЙОРК, 26. червня. — На німецькім корабли Дайтшлянді відїхала нині до Німеччини німецька військова місія, яка відбула по Злучених Державах військову подорож.

Се перша того рода місія, яка від часу війни відвідала Злучені Держави.

КЛОПОТИ НІМЦІВ З ВОЛОСЕМ.

БЕРЛІН, 26. червня.— Німецькі голярі постановили знова піднести ціни за стриженне й голенне о одну третину дотеперішної ціни.

Пишучи про се, ґазети кажуть, що незадовго Німеччина може стати народом гологоловиx, бо богато Німців певно буде волїти голити своє волосе раз на все, так, щоби бути лисим, чим платити вишрубовані ціни.

КОЛИШНІЙ МІЛІОНЕР УМИРАЄ ЖЕБРАКОМ.

БОСТОН, Месечузетс, 24. червня. — Стейтовий суд признав, що Томас В. Досон, котрий помер тут кілька тижнів тому назад, не лишив ніякого спадку. Колись у молодости мав він мати 20 міліонів долярів маєтку, але все те пустив так, що при смерти не мав навіть нікля при душі.

ШПІОНАЖА СЕРЕД РОБІТНИКІВ.

ПЕТЕРСОН, Ню Джерзі, 24. червня. — Проти Адольфа Лесиґа, секретаря юнії Промислових Робітників Світа, що був визначною постаттю підчас послідних шовкових страйків, піднесено закиди, що він є шпигом, плаченим підприємцями. Лесиґ пішов у суд проти своїх обжалователів.

ПАРАДНИЙ ПОХОРОН БАНДИТА.

Недавно в Шікаґо помер ватажок бандитів. За свого життя він мав причинитися до двайцяти мордів. А скільки він награбив, того ніхто не знає і ледви чи коли небудь довідається... В додатку він з бутлеґерства зробив для себе величезне майно.

Цвіти, які були везені за ним, коштували $50.000. Його домовина була з чистого срібла, на якій видніло з золотих букв імя помершого бандита. На похороні була така сила людий, що трамваї мусіли припинити рух. Осібний відділ поліції придержував порядок. Найважнійше однак з цілої паради се то, що за домовиною бандита йшли з відслоненими головами державні сенатори, судді і радні міста.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Околиці Судбури в Онтаріо навістила дня 3. червня сильна буря з громами. Серед бурі погиб від грому фармер Лефорж, а його товариш поражений осліп. Той сам грім убив четверо коний.

ВЕЛИЧЕЗНА ПОЖЕЖА ЛІСІВ.

На пруськім Поморю горять вже від кількох днів ліси на великих просторах. Всі огневі сторожі близшої і дальшої околиці прибули на ратунок, одначе пожежа так велика, що досі

НАСЛІДКИ ВИБОРІВ В САСКАЧЕВАНІ.

В ліберальних кругах цілої Канади панує велика радість з приводу висліду саскачеванських провінціональних виборів. Ліберали мають надію, що такий самий результат буде по других провінціях. В місяци липни мають відбутися вибори в Новій Шкоції, а на місяць грудень розписані вибори в Ню Бронсвик. Є загальне переконанне, що в обох провінціях ліберали здобудуть більшість. Між ліберали ходять чутки, що вислід виборів в Саскачевані причиниться до розписання домініяльних виборів ще сеї осени, бо ліберальний уряд має ще один доказ, що ліберальний рух в Канаді кріпшає.

РАФІНОВАНИЙ МОРД.

На острові Кубі, в місті Гавана, арештувала поліція двох мущин під закидом морду, якого вони допустилися на молодій дівчині в сей спосіб, що нещасну жертву привязали до дерева, а відтак пустили на неї автомобіль. В той спосіб хотіли маскувати, неначе би тут ходило о нещасливий випадок.

Один арештований на імя Гернандиз, шофер, зізнав на поліції, що його наняв Леон, з яким він виїхав автом на прогульку поза містом. З Леоном була молода дівчина. Серед дороги Леон приголомшив дівчину ударом фляшки від горівки, а відтак під загрозою револьвера зневолив його, Гернандеза, привязати зімлілу дівчину до дерева. Після того він також під загрозою револьвера пустив на неї накручений автомобіль, який дівчину зовсім роздусив.

ГРІМ ВДАРИВ В ЦЕРКВУ.

В місцевости Велян, в Австрії, вдарив в церкву грім підчас богослуження. Богато осіб зімліло, кілька є ранених.

ЦИКЛЬОН В ІНДІЯХ.

Над центральними Індіями і Мадрасом пролетів цикльон величезної сили. Вихор був так сильний, що знищив одну місцевість до тла, а кілька значно ушкодив. Один потяг перевернув а другий втрутив в болото. В деяких місцях виступило з берегів море і спричинило великі шкоди надбережним оселям.

НЕ ВІР ЖІНЦІ.

Шведський письменник Авґуст Стріндберґ був великим ворогом жінок. То однакож не перешкоджувало йому любитися богато разів і навіть женитися, хоч то подруже було нещасливе.

Недавно якийсь копенгаґський бібліофіль (збирач вартісних книг) виставив на ліцитацію цілу збірку цінних рукописів.

Були між ними дуже рідкі річи, а між иншими один лист Стріндберґа до його любки.

Стріндберґ не мав відваги виявити устно своєї любови, тому написав листа, який кінчиться словами: „Докажи, що хоч раз можна довірити жінці, і спали цього листа".

На скільки мав вірити Стріндберґ своїй любці, доказує копенгаґська ліцитація. Лист не був спалений.

Отже не можна вірити жінці.

Жадні святощі не приневолять її не завести чийогось до-

НАЙБІЛЬША ЕЛЕКТРОВНЯ СВІТА.

Цими днями англійський король відкрив торжественно новозбудовану в околиці Лондону електровню. Вона матиме силу висилати електрику для освітлення простору 300 квадратових миль і стати на услуги 2 міліонів мешканців Лондону.

ВИСОКІ КАРИ НА ПАЧКАРІВ.

З Отави доносять, що в домініяльнім парляменті вніс уряд законопроект в справі карних санкцій проти пачкарів товарів до Канади.

Коли закопроект стане законом, то здається, не богато буде таких відважних, що захочуть мати до діла з карним судом за пачкованнє чужосторонних товарів до Канади. Законопроект предвиджує, що в случаю пачкования товарів низше вартости $200 кара не має перевисшити $200, але й не має бути меншою від $50. Тюремна кара предвиджена від одного місяця до року. При тім очевидно конфіскується пачкований товар.

Коли вартість товару виносить більше ніж $200, то законопроект предвиджує кару від одного року до семи літ на случай першого приловлення на пачкованню. Коли хто попаде другий раз, то за те дістане кару від трох до десяти літ тюрми.

В змислі закона на рівні з пачкарами допускається тої самої провини і той, що торгує пачкованими товарами. Для них предвиджується в законопроекті ті самі кари, що й для самих пачкарів.

В дискусії над законопроектом заявив лідер опозиції п. Міен, що він є за найострійшою карою для пачкарів. Коли би в практиці показалося, що суд присяглих глядить крізь пальці на пачкарів, то уряд повинен би в будучности ухвалити осібний законопроект, щоби в карних справах за пачкованнє була виключена компетенція судів присяглих.

Робітничий посол з Вінніпеґу п. Вудсворт заявив, що Канада потребує вільної торговлі а не високих цлових тариф. Коли би знесли тарифи, то тоді не треба би було карних законів для пачкарів, бо їх не буде.

БОМБА І СТРІЛИ В ЧЕСЬКІМ КОНЗУЛЯТІ В КРАКОВІ.

В суботу, дня 23. травня, зголосився в чеськім конзуляті в Кракові робітник Чех, перебуваючий в Польщі, і зажадав від свого конзуляту грошевої підмоги, толкуючись недостатком. Робітник поставився до урядника доволі остро, длятого той казав його викинути. Робітник, виходячи з бюра, кинув бомбу, яка одначе не вибухла. Тоді урядник разом з возним конзуляту пустився бігти за робітником. Цей нагло обернувся і дав два револьверові стріли, якими возного забив на смерть, а урядника тяжко поранив. Поліція зловила занаховця.

ПІМСТА ПОБІДЖЕНИХ.

Бувший французький премієр Еріо виголосив промову, в якій візвав Францію стерегти світового мира, бо нині ніхто не сумнівається, що побіджені народи захотять пімститися на народах побідників.

Франція пробує ратувати свої фінанси драстичним податковим законом.

ПАРИЖ, 26. червня. — Французький міністер скарбу Кайо предложив нині французькому парляментови свій плян нового податкового закона, котрого Франція вже від давна жде з нетерпеливостю.

Головна суть сього проекту лежить у нових фінансових тягарах, які уряд накладає на французьке населення. Кайо в своїй промові в палаті послів виказував, що для французького скарбу нема другого виходу, як затягнути нову державну позичку на 6 міліярдів франків. Кайо домагався від послів, щоби вони поспішилися з дебатою та ухвалили закон так, щоби вже 1. липня можна було на його основі виплачувати заграничні позички.

Палата послів рішила сейчас продовжити засідання на ніч. Соціялісти виступали проти сього проекту Кайо, о скільки він підносить поголовний податок.

ФРАНК УЖЕ ВІДЧУВ.

ПАРИЖ, 26. червня. — Зараз по проголошенню нового фінансового пляну французького уряду французькі гроші почали знова спадати на курсі.

Найбільший упадок слідно було на нюйорській біржі.

ФРАНЦІЯ ПОСТАНОВЛЯЄ НОВУ ТАКТИКУ В АФРИЦІ.

ПАРИЖ, 26. червня. — Французька команда рішила перейти в Африці до нової військової тактики.

Команданти переконалися, що дефензивний спосіб ведення війни незвичайнокоштовний для французької армії і не дає державі ніяких реальних наслідків. В сьому переконанню команда рішилася перейти до офензиви (нападу).

ПРОВІДНИК ОФІЦИРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ГОЛОВОЮ НОВОГО КАБІНЕТУ.

АТЕНИ, 26. червня. — Провідники офіцирської революції з четверга подали вже до публичного відома склад нового, ними утвореного кабінету міністрів Греції.

Головою кабінету став ґенерал Панґальос, котрий орґанізував і проводив революцією. Його приятель Копінас, котрий проводив революцією в 1922. році, став міністром фінансів. Всі другі місця обсаджено теж приятелями Панґальоса.

В своїй проклямації уряд заявляє, що він буде реорґанізувати армію та карати паскарів.

ВРАЖІННЄ ГРЕЦЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ЗА ГРАНИЦЯМИ.

ЛОНДОН, 26. червня. — Анґлійська преса на загал приняла вістку про військову революцію в Греції спокійно. Лишень деякі ґазети допускають, що з того може вийти якась халепа.

В Білгороді, однак, принято сю вістку з невдоволенням. Сербські ґазети вважають революцію за початок нових заворушень на Балкані.

Італійські ґазети, прихильні поворотови грецької королівської родини, припускають, що з офіцирського державного замаху може вийти монархістична затія.

БУВШИЙ ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ АНІ ВУХОМ НЕ ВЕДЕ ЗА КРАЙ.

ПАРИЖ, 26. червня. — Бувший грецький король Юрий та бувша королева Елисавета переїхали нині автомобілем через Париж. Коли бувшого короля ґазетярі питали, що він думає про революцію в Атенах, він заявив, що Греція його не обходить.

МЕЖИНАРОДНА ПАЛАТА ТОРГОВЛІ ПОТВЕРДИЛА ПЛЯН ДОСА.

БРУКСЕЛЯ, 26. червня. — Третий конґрес межинародної торговельної палати ухвалив нині підперти плян Доса.

Ухвала перейшла по довгім пручанню зі сторони малих держав, як Польщі, Румунії й Чехії.

ПОХІД ПРОТИ БАНДИТІВ У БОЛҐАРІЇ.

СОФІЯ, Болгарія, 26. червня. — Відділ жовнірів оточив і в короткій стрілянині вбив бандита Ганева й його сімох товаришів.

Поліція арештувала ґрупу з 30 комуністичних орґанізаторів.

„ПРУСЬКІ ЧЕСНОТИ" НЕ ПОДОБАЮТЬСЯ НІМЦЯМ.

БЕРЛІН, 27. червня. — Німецька ґазета Ді Фольксцайтунґ подає текст цілого листа бувшого німецького цісаря Вільгельма Другого, котрий він вислав до одного монархістичного товариства з приводу святковання 200-літної річниці одної побідної битви Прусаків над Шведами.

В сьому листі Вільгельм закликав Німців повернути назад до „пруських чеснот", бо мовляв лишень вони можуть уратувати народ перед божевіллем рабства. Лист мав тільки натяків на колишню славу пруського пануючого роду, що навіть прихильники монархії в Німеччині постановили скрити сей лист, боячися злих наслідків навіть на приятелів.

Доперва тепер оголосила його цілого Фольксцайтунґ. Від себе ґазета пише про сей лист таке: „Колишній німецький цісар пише нам, щоби німецький народ державси разом зі своїми монархами. Чи Вільгельм не знає, що в [illegible] народи вже держаться без монархів? Чи він не знає, [illegible] вже вистарчає, як народ [illegible] не бачить, що народ дає собі [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗАБУВАТИ ОБОВЯЗКІВ

З одної місцевости пише один свідомий член нашої організації про факт, який там случився одному старшому вже членови Українського Народного Союза. Сей член через свое недбальство пропустив мітинг відділу та не заплатив своеї місячної вкладки. Нещасте хотіло, що йому трафився нещасний випадок, в якому він стратив життє. Його родина лишилася без опіки. На похорони, на допомогу жінці й дітям треба було збирати добровільні жертви серед знакомих.

Свідомий дописуватель не підносить до організації ніяких претенсій в імени вдови або сиріт. Він видно самий добре розуміе, що ніяка організація инакше поступати не може. Він знае, що організація, яка не каралаби членів за такі пропущення своїх обовязків, мусілаби саме себе розбити. Вона не може попускати нікому без виїмку, бо лишень на членах, що точно виповняють всі свої обовязки може вона як слід розвиватися.

Дописуватель звертае увагу всім членам, щоби вони не пропускали мітинґів та місячних вкладок, бо одно таке пропущенне може потягнути за собою таке нещасте, що родина члена лишиться без опіки й забезпеки. На примір і нещасного а недбалого члена показуе дописуватель на вагу точного виповнювання членських обовязків.

До сього дописуватель ще додае ось що: „Та ще й одно треба згадати в сій справі. Я завважав, що всі ті члени, які люблять занедбувати свої обовязки, які частенько пропускають збори та місячні вкладки, місто бути вдячними відділовим членам та урядникам за їх поблажливість, відвдячуються їм за хліб каменем. Якраз такі члени, які пропускають збори, відтак на зборах роблять найтяжчі троблі. Потурати такому членови раз, то вже відтак від його криків та інтриґ обігнатися не можна. Що пильні члени та урядники зроблять за кілька місяців, то він своїм криком на одних зборах розбити потрафить."

Се незвичайно влучне спостереження. Пояснення сього дивного явища лежить у тому, що член, занедбуючий свої обовязки, хоче здушити викиди власного сумління в той спосіб, що складае вину не на себе, а на других людий, на членів і на відділових урядників. Такий чоловік перед власним сумліннем грае комедію того злодія, що то втікав з чоботами і кричав: „Ловіть злодія".

Се явище ще більше підтверджуе потребу строгого придержування постанов статута зі сторони відділових урядів. Не лишень інтерес кождого члена, але й інтерес всіх членів відділу та цілої організації вимагае, щоби кождий член точно приходив на збори та виповняв як слід всі статутові обовязки.

ГРЕЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

В Греції переведено в четвер рано нову революцію. За кілька годин скинено старий уряд та поставлено новий. Замаху доконали військові заговірники, на чолі котрих стояв відомий уже з таких замахів ґенерал Панґальос. Замах відбувся без кровопролиття, при вистріленню кількох сліпих патронів. На вістку, що армія й фльота стоїть зі заговірниками, старий уряд зрезиґнував, ба навіть, як кажуть, став проситися до нового.

За що йшла революція? Ґазети всіх сил напружують, щоби найти причину, але її найти не можуть. Кажуть, що війско не було вдоволене з межидержавних переговорів зі Сербами, то що ґенерали не злюбили собі переговорів з Турками, але справді основної ріжниці межи старим а новим урядом не було. Просто один уряд злазить зі сідла, а другий вилазить. Ріжниці межи ними поважної нема. Не буде революція мати ніяких поважних наслідків ні в краю, ні поза краем. Місто зміняти уряд виборами, змінено його офіцирським заговором.

Наслідки однак такої політики відібються в дальшій будуччині. Край, що залюблюеться в революційні зміни, упиваеться такими замахами, і опісля не може від них відвикнути, як не може відвикнути від келішка людина, що до нього привикла. Примір Мексика показуе, що революція стае налогом. Як всякий налог, так революційний налог коштовна річ. Один з наслідків частих революцій такий, що чужі держави перестають вірити в можливість твердої й постійної влади, а прецінь всі купці, які торгують з чужим краем, люблять думати, що там е такий уряд. Недовіря заграниці підриває економічне нормальне життє в краю, а наслідком сього богато інтеліґенції, місто робити конструкційну роботу, лагодиться до нової революції. Зростае число людий, що ждуть на уряди. Не дае йому уряду даний уряд, то він стараеться його звалити замахами, революціями. Вдасться йому, то другі будуть робити супроти нього те саме, що він робив супроти них. У той спосіб [illegible] в блудне коло. Люди роблять революції, щоби [illegible]

ЗАКЛИК НА БУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ХОЛМІ

БРАТИ ЗА ОКЕАНОМ!

Все більше й більше доходять до Вас, одрізаних морями, вдомости про жахливі умови життя народу на Західній Україні під Польщею.

Нема однак часопису, нема средств, ані руки, що передалаби во всему об'емі всі болячки, тягар і руїну наших земель.

Ви в більшости краще знаете умови життя-буття Галицької України, бо звідтам походить найстарша і найбільш зажила у Новому Світі українська еміґрація.

Ми, звертаючися до Вас з отсим закликом: **помогти нам збудувати храм рідної культури — Народній Дім в Холмі, — в прастарій столиці Холмсько-Підляшанської України,** найбільше під сю пору національно загроженої, в коротких словах представимо Вам фактичний стан, щоб Ви зрозуміли що нас змусило звернутися до Вас з проз́бою о поміч в час, коли Ви, також не роскошуючи на чужині, вже просто втомлені ріжними закликами на збірки для старого краю.

Холмщина й Підляшшя з краевим центром Холмом, колишньою столицею Данила, **е найдальше на захід висунутою українською землею.**

Тягнеться вона вздовж ріки Буга, між ним а р. Вепром і Тисменицею як західними границями. (Має простір 12.863 кв. кільометрів з адміністративними повітами: Холм, Грубешів, Володава, Біла, Білгорай, Замістя, Константинів в цілости українськими і повітами: Красноставським, Радинським і Любартівським, де Українці в меншости).

По довоенній статистиці числилося там лише православних Українців 350 тисяч, не рахуючи Українців римо-католиків, яких число переходить на 150 тисяч.

Межуючи з польською етноґрафічною теріторією, Холмщина і Підляшшя від віків перші приймали на себе польський національний похід на Схід — на українські землі.

Вся Холмщина і Підляшшя від перших часів християнства були грецької віри, а в столиці краю Холмі, прастарому українському місті, від 1240 року істнувала без перерви епископія східнього обряду перенесена сюди з Укровська, що на північ від Холма.

З приняттям в Бересті унії року 1596 епископська катедра в Холмі залишилася, а народ в більшости прийняв унію.

На ці часи, коли боротьба за націю відбивалася в релігійній боротьбі проти воюючого латинства, історія Холмщини й Підляшшя найсамперед повна страшних мук і жахів.

В цій боротьбі народ витворив свої побутові традиції і не тільки зберіг свое національне обличчя, але й витворив чимало національно - культурного багацтва в краю.

Знамениті віками істнуючі брацтва: Свято-Богородицьке при Холмській еп. катедрі, св. Миколаївське в Замісті та инші були такими народними органами, як тепер Просвіти, доброчинні та наукові Т-ва. Своєю рухливістю, жертвенністю народа, заможністю утримували школи, друкували книжки, будували охоронки, притулки то що.

Знаменита Холмська гора, де міститься еп. катедра, покрилася брацькими домами, величавим краевим національним музеем з великими дорогоцінними збірками, з книгарнею і друкарнею, що несли віками світ у народ.

Коли вже народ звик до унії, московсько-царське правительство унію скасувало р. 1875 р. і заборонило істнування унійських парохій.

Відбилося це новою траґедією релігійних переслідувань на душі холмсько-підляшського українського народу.

Переслідування унiятів-Українців московськими урядниками пхнуло багато тисяч наших братів в латинство, що в наших умовах вічних релігійних антаґонізмів означало і несвідоме відречення від своеї нації.

Ці страждання наших батьків-уніятів на Підляшші наші сусіди Поляки записали на свій національний рахунок. А то ж був і є наш тернистий шлях національної недолі, визволення, на нашому живому тілі рана, задана і поглиблювана чужими руками: з Заходу — Поляками, зі Сходу — Москалями.

Пишемо тут найперш про релігійну траґедію наших предків, бо з тим одночасно відбивалось і йшло в парі все культурне життя країни.

Протягом цілих многих століть Холм був українським культурно-національним краевим центром, живучим навіть в найбільш тяжкі часи.

Не дивлячись і на русифікаторську політику Москалів, Холмщина й Підляшшя знаменито заховали свій суто національний характер. Холм все більше розростався, як краевий культурно - національний український центр.

Доволі за останні часи було й громадянських краевих товариств з власними будинками, оселями то що.

Наскільки жевріла українська нац. думка на Холмщині і Підляшші, можна судити з того, що в 1906 році з першою змогою прояву українського друкованого слова в Грубешові на Холмщині виходила народня ґазета „Буг", а опісля вийшло ряд народніх видань в українській мові в Холмі при незвичайних умовах, які безпощадно душили все українське.

В Холмі та Білій-Підляшській істнували знані громади українські, з яких опісля між иншим вийшли заслужені українські національні діячі: сен. Карпинський, (Біла) проф. Мих. Грушевський (Холм).

Перед війною ці звязки з особливою силою відновилися.

З початком війни почалася руїна.

На приказ влади, гнане нагаями жандармів і війська, мусіло майже все (дословно) населення Холмщини і Підляшшя, яка то територія творила окрему Холмську ґубернію, виїхати до Росії і на Велику Україну перед наступаючими військами Німеччини й Австрії.

Це був цілий примусовий „ісход" з рідної землі і від віків насиджених осель.

Тисячі наших братів і сестер загинули в тому „ісході", стелючи густо шляхи свого „ісходу" на Схід.

По кількох роках страждань, з нелюдськими зусиллями, вернула більшість Холмщаків і Підляшан на рідну батьківщину, але застали там в більшості замісць веселих хат згнилище, руїни і зарослі буряном облоги.

Зустріла їх в тій матеріяльній біді сувора дійсність воюючого польського шовінізму.

Користаючи з відсутности народу, а потім при знеможених, голодних, десяткованих тифусом і иншими пошестями біженцях наших, уживаючи брутальної сили, нова польська влада замкнула, опечатала, або розбила й забрала майже всі церкви враз зі всіма забудованнями й землями; громадські будинки сільських громад як і ріжних товариств також або загинули, або одібрані.

Ту ж судьбу поділили і мури катедри в Холмі враз з брацькими одвічно-українськими домами, також — Національний Краевий Музей в Холмі, Дім громадського зібрання, сільсько-господарського краевого т-ва і т. д.

Катедру зі всіма по-церковними будинками, окупували в в 1919 р. польські езуїти.

Гарний будинок національного краевого музею забрали власти для урядовців. В салях його уміщено езуїтське просемінаріюм.

Величезні будинки духовних шкіл (не державні, а громадські) взяті під польські школи.

Дім „руського зібрання" як „опущене" майно передано під польську „ресурсу". Дім сільсько-господ. краевого т-ва враз з салями заняли уряди і польські орґанізації і т. д.

Високоцінні збірки Холмського нац. музею (особливо нумізматичні) в частині забрав з собою німецький ґенерал Лінзінґен, подарувавши частину їх австр. ґрафу Тіссі і цісарю Карлові, решта забрана і вивезена Поляками.

Величезні старі бібліотеки, катедри брацтв, парафій, товариств, чителень і шкіл пропали.

Доступу до наших громадських будинків, саль, помешкань українське громадянство не має. Вони, ці будинки, захвачені польськими воюючими шовіністами.

Не тільки в Холмі, а і в цілому краю.

Зі всіх 287 сільських церков перед війною досі зачинено, або перероблено силою на костели 237 враз з громадськими школами та инш. будинками.

Приведений подіями в первісний стан український селянин, цей господар краю, був відданий майже виключно на ласку судьби. Помочи нізвідки.

Мимо впертих домагань досі тримають церкви зачиненими. Хоч народ вже вернувся давно, досі **не дозволяють ані одної української школи, навіть приватної.**

Національний рух, мова, віра на підозрінні й переслідується.

Багато терпінь переніс наш народ за останні роки, виснажений він нуждою, підупалий культурно.

Однак він сильний духом!

Стихійне нац. відродження охопило і ці найдальше на захід висунуті і загрожені землі нашого народу, з непереможною силою пробуджується народня думка і життя.

Є тепер в Холмі Краєве доброчинно-освітне Т-во „Рідна Хата", є краевий часопис „Наше Життя" та инші Т-ва.

Холмщина й Підляшшя задокументували на зовні всьому світові своє обличчя, свій національно-відроджуючий хист, давши в виборах до польського Сойму 6 укр. послів і 1 сенатора.

Це в час загостреного наступу польського шовінізму під гаслом: „до Буга нема Українцуф", в час реалізування польських плянів „на знищення Русі".

Національна свідомісць населення Холмщини і Підляшшя поглиблюється. Країна глибоко почуває себе звязаною з рештою українських земель і лучною в національних змаганнях з рештою своїх братів.

По селах повстають культурно-освітні, театральні кружки, народні хори, що з руїни підносять славні традиції народньо-української пісні, так живучої на Холмщині від віків при всіх історичних переходах. Селянство, ця майже одинока і виключна маса українського населення Холмщини і Підляшшя прагне рідного друкованого слова — книжки, ґазети, освіти — школи — в рідній мові.

Цего всего брак. На шляху до національного відродження Холмсько-Підляшської землі крім тяжкого політичного режиму, стоїть на перешкоді нужда народу, оголоченого з національно - культурного добобку своїх дідів і прадідів, знищеного війною, незагосподарованого і замало виробленого в свідомости на теперішні жахливі часи битування і борні з панами положення — Поляками.

Холмщина і Підляшшя самі не в силі під сю пору власними силами цю перешкоду пересилити.

Потрібна поміч негайна всіх свідомих синів Українського Народу всіх земель, всіх країн, де тільки беться українське серце, живе український дух.

Не відмовить в помочі на культурно -національне відродження українського Північно-Західнього Пограниччя — **Холмщини і Підляшшя кожний,** хто сам на собі відчувае або відчував тягар культурно-національного поневолення, хто розуміє значіння відпорности пограниччя національної теріторії для добра і здійснення змагань цілої нації.

Крім рідної книжки, букваря для холмських українських дітей, яких примусово вчать в польських школах і польонізують, **треба збудувати міцну і засібну краеву остою рідної культури, де б з'осередилася позашкільна культурно-національна праця в краю.**

Такою фортецою народньої культури, об яку б розбилася навала воюючого польсько-езуїтського походу по думці національного Холмсько-підляшського З'їзду 1923 року **мав би стати.**

НАРОДНИЙ ДІМ В ХОЛМІ.

На день 1. травня 1925 року орґанізаційний Комітет зібрав серед прихильників цего діла лише 2413-1/2 золотих польських, що не вистарчае навіть на купівлю відповідної площі. А побудовання відповідного дому з театральною салею, урядженням, шкільним помешканням обійдеться злотих польських до 50 тисяч.

Час не жде! Народний Дім в Холмі є конечний, — він мусить як найскорше стати, — величавий, як простора і міцна кузня нашої рідної культури.

Так, уважаємо, повинно собі сказати усе свідоме й діяльне українське громадянство, яке доцінює вагу моменту, значіння справи й ролю краю та його столиці Холма в загально українській справі на Західній Україні.

Не згляди парафіяльної дзвіниці навели нас на думку звернутися до Вас, Брати, лишень далекосяглий інтерес нації, краю, що в борні нерівній скарбницю рідної культури заховуючи, найсамперед в визвольних наших змаганнях чоло свое ставить.

Чей же о дім-хату для плекання нашої культури занепавшої ходить, о привернення братів і сестер наших до рідної культури, знання і світла. Тому до всіх инших братів по крові звертаємось, до всього Українського Громадянства, без ріжниці політичних переконань, або ріжниць конфесіональних.

Доцінюючи вповні слабість власних місцевих сил для негайного знесення **Народнього Дому в Холмі,** які цілком зрозумілі для кожного неупередженого, признаючи конечність негайного побудовання зглядно купівлі відповідного дому з салею для приміщення усіх краевих культ.-освіт. орґанізацій евентуально й рідної школи, про що не перестають мріяти Холмщаки, переконані, що ця справа, як й взагалі піднятя з національної руїни Холмщини і Підляшшя промовить до серця кожної Українки і Українця без ріжниці віри, політичних переконань і місця уродження. —

Передаємо діло будови Народнього Дому в Холмі в руки всього українського громадянства.

Усі українські культурно-освітні Орґанізації за океаном просимо допомогти, взяти почин в акції збірок, Редакції ґазет і окремих діячів громадян просимо о пропаґанду збірки на культурно-національне діло на Холмщині, а в перше на будову Народнього Дому в Холмі!

Хай стане в як найскоршому часі в Холмі Український Народний Дім величавий, живий символ єдности зусиль нашої Нації в боротьбі за свою культуру і національне визволення.

Усі пожертви, збірки просимо висилати до краю на конто Орґанізаційного Комітету на адресу: **Земельний Банк Гіпотечний, Львів, ул. Підвале ч. 7.** На конто: „Фонд Будови Народнього Дому в Холмі".

ЗА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ БУДОВИ НАРОДНЬОГО ДОМУ В ХОЛМІ:

І. Пастернак, сенатор з Підляшшя; **Ол. Рочняк** з Замостя; **Б. Козубський,** посол; **П. Кандиба,** селянин зі Стульна, пов. Володава; **С. Підгірський,** посол.

УПРАВА:

Павло Васильчук, посол з округи Холм-Люблин; **Волод. Косоноцький** з Гродиславич, Томашівського повіту на Холмщині; **Степ. Маківка,** посол з округи Біла-Володава і голова учительської спілки Холмщини і Підляшшя.

ЧЛЕНИ:

Григорій Новосад, селянин з Покрівки, пов. Холм; **П. Прокопяк,** селянин з Струпина; **С. Пелех,** сел. з с. Галичани.

КОНТР. КОМІСІЯ:

С. Любарський, пос. окр. Грубешів-Красностав; **В. Гуль,** сел. з Руських Депултич, пов. Холм; **К. Сошинський,** сел. з Черніїва.

Холм, Червень 1925 р.

Адреса стала К-ту:

Chelm-Lubelski, ul. Lubelska 80. Polska. Pawlo Vasylczuk.

Адреса для почти зза кордону:

Польща. Warszawa, ul. Wiejska 6. Sejm. Wlodzimierz Kosonocki.

ДЕ Є НАЙГОРЯЧІЙШЕ?

Найвисшу денну температуру змірили досі в таких місцевостях: Долина смерти в Каліфорнії 56.7 ступнів Цельзія, оаза Варгля (в Альжирі) 55 ступнів Ц., Якобабад (північно-зах. Індія) 52.2 ступ. Ц., Азізія, (Тріполіс) 68 ступнів Ц. Усі ці місцевости лежать поза тропічною (горячою) смугою.

З українського життя в Америці.

ПИТСБУРГ, ПА.

Промоція Українця на інжинера.

Дня 9. червня сього року в Карнегі Інститут оф Технолоджі дістав степень цивільного інжинера Українець Володимир Малеєвич.

Гр. Малеєвич приїхав до Америки ще перед війною. Ходячи на університет, удержувався своєю працею.

ЛЕЙКВУД, ОГАЙО.

На поміч Голодуючому Селу.

Для несення матеріяльної помочи українським селянам під ляцькою кормигою злучилося в спільний комітет кілька місцевих товариств. І так відділ 108. Українського Народного Союза приступив з двома відділами других організацій до спільної акції. Вибрали спільний комітет, у склад котрого увійшли: М. Колодій, В. Момрик, І. Бабяк, М. Скавронський, І. Підлужний, М. Мартиняк і І. Денега.

Сей комітет устроїв на ту ціль баль, котрий відбувся дня 20. червня. На нього прийшли всі лейквудські Українці без ріжниці своїх політичних і релігійних переконань. Пригравала на балю січова банда з Клівленду під проводом Т. Кравчишина. Ся банда й жертвувала на ціль балю 5 долярів. З балю було приходу 47 долярів, які відошлеться на допомогу голодуючому селу сейчас по пікніку, який на ту саму ціль відбудеться дня 5. липня.

ВУНСАКЕТ, РОВД АЙЛЕНД.

„Український День" на поміч голодуючим.

Щоби допомогти голодуючим українським селянам, місцеві Українці урядили за дозволом міського уряду публичну збірку по місті, або так званий Український День.

За пермітом на сей Український День ходили до мейора міста гр. Степан Лемішка, котрий подав проєкт сього дня, та католицький священник, о. Верховський. Мейор міста, випитавшися докладно про українську справу та положення Українців під Польщею, дуже радо видав просячим листа до комішенера поліції, в котрім він припоручив видати перміт на Український День. Комішенер поліції без перешкод такий перміт зараз видав.

Український День визначено на 6. червня. Комітет Несення Помочи Старому Краєви, в склад котрого входять гр. С. Лемішка, Андрій Хорук і Т. Турецький, почав сейчас приготовання до Українського Дня, збирати жінок і дівчат, організувати записуючих жертви, і таке инче. Почав комітет працювати, а киринники розбивати. Одним не подобалося се, другим онте, кождий киринник чогось шукав, щоби лишень не робити і других від роботи здержувати. Жінок і дівчат відмовляли, щоби вони стидалися ходити на вулицю збирати жертви на голодуючих братів, хоча ні Американці ні другі народи не то, що не стидаються збирати на других, дітнених нещастем, але й ще горяться таким збиранням. Все таки їх киринна агітація декого переконала, бо дорослих дівчат справді явилося на збірку досить мало. Зате дописали молоді школярики та дозрілі члени, які розуміють справу, як треба.

Їм треба завдячити, що мимо кирині Український День таки приніс користь і дав гарний прихід. Велика тут заслуга гр. Андрія Патрили, котрий, довідавшися про кириню, сейчас прислав свою дочку на збираннє жертв, а самий зложив на допомогу голодуючому селу жертву в сумі 5 долярів. Всього гроша в день зібрано 418 долярів і 21 центів. Росходу було 57 долярів 24 центи, так що остало до висилки 360 долярів 97 центів, які й вислано до старого краю, розділивши 200 долярів на львівський комітет для голодуючих, а 100 долярів на другі народні цілі.

Спиридон Черкасенко.

У ШАХТІ.

Мокро і темно, немов в домовині,
Випало кайло із рук,
Дихати важко, ломота у спині,
В голову болізний стук.
Чому став?
Не дрімай!
Бери кайло —
Довбай!

Думка єдина: спочити хвилину —
Били нема довбонуть,
Добре-б піднятись та випростать спину,
Свіжим повітрям дихнуть.
Чому став?
Не дрімай!
Бери кайло —
Довбай!

Пізно чи рано? Ще довго робити?
Тягнеться час той, мов рік...
Дайте спочити, спочити, спочити,
Дайте заснути... навік!...
Чому став?
Не дрімай!
Бери кайло —
Довбай!

СПОРТ І РУХАНКА ОБОВЯЗКОВІ ПРЕДМЕТИ ДЛЯ ВСІХ УЧЕНИКІВ У ПРУСІЇ.

Пруське міністерство просвіти постепенно вводить у життя закон, щоби фізичні вправи були обовязкові для всіх учеників. Видало розпорядок, що всі ті, які хочуть учитися в середних школах, мусять два курси обовязково ходити на науку про фізичні й спортові вправи. Розпорядок цей обовязує й у технічних школах. Ученик мусить виказатися на тиждень принайменше двома годинами тих предметів. Приготовляють цей розпорядок і для медичних шкіл. Міністер просвіти каже, що на слідуючий рік розпорядок обовязуватиме в усіх школах і заведеннях.

ПІСЛЯ СУДУ

Враження і рефлексії на маргінесі рівенської розправи.

I. Мовчанка.

Перше ніж згадувати про атмосферу на самому суді, котру любоньнайкраще буде змалювати ниткою маркантних епізодів, про які важко було писати у коротких пресових телеграмах, — слід звернути увагу на глуху мовчанку, з якою зустрілась рівенська розправа як у польській так і всій закордонній пресі. З усіх шумно заповіджуваних кореспондентів (а заповили їх, ніде правди діти, й ми самі, повірівши в інформації органу Парляментарної Репрезентації, холмського „Нашого Життя"), явилися два представники жидівських газет („Наш Пшеглонд", „Момент", „Нови Дзєннік", „Наєр Фолькс-блят", „Хвіля"), два кореспонденти радянських агенцій („Роста" — Рос. Телегр. Аг. — і „Ратау" — Рад. Аг. України), два львівські українські публіцисти („Діло", „Новий Час"), співробітник згаданого холмського „Н. Життя", і репортери місцевої вшехпольської газетки „Волынское Слово" та хрунівського (осклівського) „Дзвону". Не приїхав буквально ані один кореспондент варшавської преси ані теж якоїнебудь закордонної газети. Представник офіціяльного ПАТ-а зявився на початку розправи, перешіпнувся з місцевими „авторитетними колами", навіть не сідав при столі газетярів і щез — щоби вже більш не показатися ані в суді ані на почтовому уряді... Таким робом офіціяльна телеграфічна агенція не вважала доцільним подати хочби коротке повідомлення про те, що перед карним судом стали три члени державної законодатної установи!

Тенденція затушувати процес і не допустити до його розголосу — була очевидною вже згори і цілому нічого дивуватися, дарма, що в цій тенденції урядова й півурядова преса дійшла аж до абсурду. Трохи цікавійшою є постава цілої збірної польської навіть т. зв. опозиційної преси включно до найлівійших її органів, яка теж потрактувала „пер нон ест" надзвичайного значіння факт суду над трьома послами. Пригадаймо шум, який творився біля процесу одного польського комуніста Ланьцуцкого і байдужність до розправи трьох українських послів патріотичного Селянського Союзу — і будемо мати цікавий причинок до зрозуміння польської „публичної опінії" усіх напрямків.

І одні й другі — урядові й не урядові польські газети — не подбали про інформації з рівенського процесу й промовчали його свідомо й тенденційно, прегарно знаючи про сам факт. За те мовчанка з боку закордонної — німецької, французької, англійської — преси являється виключно виплином непоінформованости. Винуватою тут не закордонна преса, а ми самі, Українці, які не шукаємо доступу до неї, дарма, що маємо той доступ можна.

І тут з прикрістю приходиться ствердити повну відсутність звязку Української Парляментарної Репрезентації передусім з представниками чужоземної преси у Варшаві: ніщо инше, тільки саме легковаження того звязку й зведення парлям. Секретаріяту виключно до ролі канцелярщини є м. и. причиною й отого останнього скандалу, що про суд і засуд трьох українських послів нема ані згадки навіть у дійсно прихильних нам органах чужоземної преси. Чи можна сумніватись у тому, що при иншому рівні зацікавлення світа рівенським процесом не трапились би на ньому такі небувалі в історії новітнього судівництва моменти, яких ми були свідками, що суддя не викидав би зі салі адвокатів й мужів довіря та не дозволяв [illegible] ких здібностей? Колиж пп. Ходецкі й Башинські остались би вірними собі, тоді нині, спираючись на голоси світової преси, непривиклої до таких процесів, ми вивезлиб з Рівного величезний політичний капітал.

Чи прийдеться ще багато разів бідкати на промахи, які є льогічними висновками нашого хуторянського світогляду?

II. Як ми їхали і приїхали.

Що й казати: їхалось весело. Патріотичні моралізатори можуть обуритись: як це так — вибиратись у веселому настрою туди, де судитимуть трьох представників народу й де заангажована честь і гідність? Нічого не поробиш: така то вже погана людська вдача, чи може вірніше — таке то вже право життя — що й у найбільш величних моментах не завжди можна зберегти святочну маску. У данному випадку погідний настрій паломників до Рівного в ніч з 5-го на 6-го травня ще більш оправданий: адже ще їхав гурток представників „світлої палестри", два газетярі й один „спеціяліст від кримінапів" (свідок на доказання пануючої у польських вязницях ідиллі, — в звязку з одним із пунктів акту обвинувачення проти послів) — словом люде, які вже надто зжились із найбільш жахливими проявами одиночного й збірного горя і злиднів, щоби в яких небудь обставинах тратити спокій і рівновагу духа та твердий фільософічний світогляд заміновати на плаксивний сантимент. І тому було цілком в порядку речей, що як тільки всі розбиті у двох вагонах наші подорожні зібрались у гостину в переділі І. кляси двох найбільших буржуїв — негайно появилась достойна опукла пляшина зі славетною фірмою на видному місці, а настрій швидденько ще покращав. І лише коли принагідний господар, поважний меценас, затягнув не то басом не то дишкантом зворушливу пісню „Сам пю, сам гуляю" — рішили ми трохи прижмурити сонні повіки: обережно, згідно з дипльоматичним досвідом зроблена увага шановного соліста, що він не має ані музикального слуху ані голосу, але що пісню він дуже гарно співає — не в силі була переконати нас, і ми так само обережно рятувались утечею.

Ми знали, що в Рівному ждуть нас усякі несподіванки. Ми знали, що процес трьох послів мусить бути цікавим — і в цім теж крилася тайна нашого бадьорого настрою: більше передсмак нульги й сірини може здепримувати людину. На деякі „несподіванки" ми вже були згори приготовані і тому кожний з нас зразу у вагоні ще раз перевірив, чи взяв зі собою довуд особисти, ксьонжечку військову і службову легітимацію, а то й метрику, гімназіяльні й університетські свідоцтва та взагалі всілякі документи, які в критичну хвилину булиб у силі доказати ідентичність і „обивательство". І тому до несподіванок не належав елегантний добродій, якому видно надзвичайно сподобались наші фізіономії, бо раз по раз являвся у дверях наших переділок і кидав на кожного з нас зоркі погляди.

Коли ми доїхали до Рівного, наш потяг призбирав ще кількадесять осіб, що спішили на процес: це були здебільша селяне, свідки обвинувачених послів, учасники почаївського віча зі серпня 1923 року. У Здолбунові присілися посли Козицький і Чучмай, так, що на вид такої компанії, яка висіла з потягу, по рівенському зал. двірці зразу пішов рух...

Ідучи за практичною вказівкою одного з львівських адвокатів, який завдяки [illegible] волинськ[illegible] тися з тамошніми звичаями, — а саме, що в цій порі (6 год. зрання) ніде в Рівному не дістанемо чаю, засіли ми — самі Галичане, подорожні зі Львова — за одним великим столом у залізничній ждальні-ресторані, щоб ликнути теплої води. Місце найшлось моментально: як тільки деякі чужі подорожні, що сиділи за столом, почули нашу голосну українську мову й зміркували, що це товариство, яке певно має щось спільного з якоюсь політичною історією — негайно щезли. Ця наша українська марка мабуть була теж і пізніше у Рівному причиною, що поза послами й сенаторами ніхто з місцевих українських громадян, яких небагато там, та які всеж таки є, ніколи нашого товариства не шукав і пильно берігся, щоб не явитись укупі на прилюдному місці, нпр. у ресторані чи за післяобідньою кавою...

Правда, ледве засівши за згаданим раніщним чайним столом у рівенській залізничій ждальні, ми зразу зауважили дбайливу опіку, якою нас оточено. Але добродій, який читав пів години одно цікаве місце у російській варшавській газеті „За Свободу", досить незручно продіравивши в газеті віконце, звернене на наш стіл, і йому подібні типи, що поставали у найближчому сусідстві, — робили на нас радше гумористичне враження. Але психіка більшости місцевої волинської інтелігенції трохи инакша: такої заляканости громадянської відваги в одиниць, які в чотири очі признають себе свідомими Українцями, я не бачив на Україні навіть у часи кривавого протиукраїнського терору Денікінщини. Наш перший „виступ" на рівенському двірці й поява довшого ряду візників перед задріпаним поганим готелем (отих „готелів" у Рівному — що друга хата!) й відтіль гейбі маніфестаційна кавалькада перед суд, який аж на другому кінці міста — зразу надав нам тавро оглашених, від яких кожному „льояльному" громадянинові слід триматись здалека.

І. К-н. („Діло").

Петро Карманський.

ЩЕ РАЗ ПІТИ НА РІДНЕ ПОЛЕ...

Ще раз піти на рідне поле,
Бодай на межу доповзти,
І поки б'ється серце кволе,
На наші глянути хрести!

Почути реквієм трембіти,
Яка зове долю гір,
І над могилами скорбіти
Зі смутком наших рідних зір.

І пити плач загонів ухом,
Горнути скиби до грудий,
І могутніти гордим духом,
Рости в потугу, мов Антей.

Піти і біль села закути
У дзвін тривоги і грози
І з ока людського добути
Алмаз покаяної сльози.

Ще раз піти, обняти брата,
Цілунком впитись в рани з пут,
І кривди всі його зібрати
І однести на божий суд.

Петро Розеггер.

ЧУВСТВО ВДОВОЛЕННЯ.

Разу одного прийшов Любитель Краси до славного чоловіка з просьбою, щоби той йому що до памятника вписав — нехай се буде лиш одна стрічка, пару слів, або бодай власний підпис — говорив він.

Послухав мудрець та написав отсі слова: „Найбільше добро на світі творить той, хто другим як найбільше малих прислуг зділає".

„Ах яке гарне!" — закликав Любитель Краси, однак в дійсности він подумав собі: який се звичайний висказ! — Не вже так мудрий чоловік не міг щось красшого написати?

По тих словах він віддалився. Минали літа, Любитель Кра- [illegible] емні, але також і тяжкі хвилі; богато терпінь та ріжних неудач довелось йому перебороти.

І так дожив він пізних літ.

Тепер він уже був старцем та пригадував собі нераз ріжні події зі свого життя, котрі або розвеселювали його душу, або навпаки ще більше жалю йому завдавали.

Одного дня якось тяжко було йому на серци. Він витягає свій памятник з молодих літ, та почав його переглядати; були там веселі приповідки, глубокі та поважні вискази — аж ось очи його зупинились на словах мудреця: „Найбільше добро на світі творить той, хто другим як найбільше малих прислуг зділає".

Старець тяжко зітхнув та сказав: „Отсе слова, з котрих я так в молодости кпив та сміявся, а тепер я бачу, скільки в них правди.

„В життю я переконався, що не шумні, великі діла роблять чоловіка щасливим і вдоволеним, а власне ті маленькі прислуги, які ми другим день в день чинимо, підносять нашу вартість, та роблять нас справді людьми. У них властиво лежить правдива суть та щастє життя, за котрими ми так побиваємось".

Старець знова тяжко задумався; пригадав він собі двох щирих приятелів. — „Один з них" — говорив старець — „зробив мені раз велику прислугу. Він пожертвував себе для мене!

„Було се велике діло, — я почуваюся до великої вдячности супроти нього; так щож, ми розійшлися і я ніколи вже о нім не чув. Він пішов своїм шляхом, а я своїм. І хотяй чувство вдячности все було в мене для нього — відносини наші однак ставали усе холоднійшими, та вкінці ми зовсім забули про себе".

„Другий приятель мій був бідним, звичайним чоловіком. Він ніколи жадної великої прислуги мені не зробив, однак завсігди оточував він мене теплотою свого серця та добрим щирим словом".

„Він усе душею був зі мною, а я відчував, що прямо моє життя зливалось у одно з його життєм".

„Я все був переконаний, що моє щастє, се його щастє, а терпіння мої були його терпіннями".

„Ми так любилися, що він став мені дорожшим та близшим навіть тих, котрим я визначнійші добрі діла в життю завдячував".

„Він був моїм одиноким праєдивним приятелем!"

„З сего бачимо, що не великими добрими ділами, та посвитами ущасливляємо людий, а просто малими прислугами, котрі робимо для них у наших щоденних відносинах."

„Як мило єсть почути слова відради та потіхи у хвилях наших терпінь!"

„Ніщо не може тоді нас більше ущасливити, як одно щире слово!"

„Одно з моїх дітий раз захоріло, та мусіло зносити великі терпіння, у хвилях, коли біль ставав нестерпимим, воно витягало ручки та кликало: „Татку, потіш мене!" Я знав, що словами потіхи я не зменшу властиво болю, але під впливом теплих слів потіхи, личко дитини розяснювалось — воно ставало спокійнійше та терпеливо зносило тоді свій фізичний біль".

Старець знова задумався, та по хвили сказав: „Так, як малі, щоденні прислуги наших приятелів на найбільше ущасливлюють, так в противнім разі, ті дрібні неприємности та докучення зі сторони других суть для нас прикрійшими, чим одна, хоч би найбільша, раз задіяна кривда.

„Ніщо не може людського серця так зранити, як часті прикрі слова людий, котрі під плащем призни докучують нам в малий, незначний, але найбільше болючий спосіб.

„Часто лучається, що люди під впливом сих делікатних, але колючих слів, стаються зломаними одиницями, неспосібними до дальшого життя.

„Сі одиниці відтягаються від життя, уникають кождого, та стають мовчаливими.

„В подражненню їх гнів та ненавість до людий, котрі їх так тяжко скривдили, дико вибухає, однак відтак вони знова западають в глибоку, гробову мовчанку.

„От як бачимо щастє та вдоволення людське не лежить в достатках, силі, великих ділах, славі т. и. Знаходимо його лиш у щоденнім життю поміж справдішними приятелями, котрі нас вповні розуміють, наші стремління оцінюють, та на кождім кроці стараються уприємнити нам се буденне життя.

„Але горе нам, коли зустрінемось в життю з одиницями, котрі з нас сміються, нам постійно хоть делікатно докучають, ломлять через се наше життє та допроваджують до розпуки.

„Ми не маємо вправді права ждати від кождого любови у висшім значінню, але жичливо (прихильно) до себе повинні відноситись люди, бо лиш се одно відрізняє нас від звірят.

„Помагати, та бути добрим для других — се повинно статись цілию життя кождого чоловіка.

А бачити щасливим других завдяки своїм добрим ділам — почутте вдоволення наповняє душу чоловіка і се вдоволене стає першою підставою до ушляхотнення цілого людства та підносить його на висший духовий щебель."

Вільний перевід з німецького.

Н. Захар.

ПОЛЬСЬКА КРИВДА.

Др. Г. Орлінські помістив в „Слові польскім" (ч. 130 з 14. ц. м.) статейку під роздираючим душу написом: „Як рущи сен люд польскі". Товчком до цеї статті була його поїздка по збаражськім повіті, а особливо відносини в селі Скориках.

Як громадянин села Скорик, будучи обзнайомленим з місцевими відносинами, вважаю своїм обовязком подати кілька заміток до статті „Слова польского". На щож жаліється др. Орлінські?

Отже др. Орлінські був у Скориках, де є двоклясова школа зі знаменитим педаґоґом Яном Подґурским. До школи ходить 90 дітий, а між ними є 11 таких дітей гр.-кат. обряду, яких батьки є римо-католиками. Ними є ученики: Михайло Фабіян, Антін Каліста, Ярослав Мельниківський, Володимир Радчук, Ярослав Пошеляжний (др. Орлінські пише: Пошельонжни) і Зиновій Збрик — та учениці: Стефанія Довга (Долга), Стефанія Богач (Боґач), Олена Слободян (Слободзян) і Марта Трина (перекручена на Тршина). Батьки цих дітей є римо-католиками. Крім того є ще багато дітей в шкільнім і позашкільнім віці гр.-кат. обряду, яких батьки є римо-католиками. Та на цьому не кінець. Заст. голови читальні „Просвіти" є „зрущони Поляк" В. Мальований, віче в справі „Просвіти" відкривав „такі сам Поляк" Йосиф Збрик, римо-католик Василь Мартинишин (Марцінішин) є членом читальні „Просвіти" і т. и. І це діється там, де є польська читальня. Такі відносини панують і в инших місцевостях, тому др. Орлінські взиває „народові організації" до протиакції перед „винародовлюванням люду польського".

Школа, що др. Орлінскі, будучи в Скориках, не зайшов до згаданих в своїй статейці Поляків, а був би переконався, що вони не є ніякими Поляками, тільки свідомими Українцями. Таж такий чи инший обряд або релігія не має нічого спільного з національністю. Від самих „заінтересованих" був би довідався др. Орлінські, що Мальовані, Збрики, Мельниківські, Радчуки і т. д. знають дуже добре, що їх дідів перетягнено на латинський обряд. Коли ж Поляки намагаються утотожнювати латинський обряд з польською національністю, їм не лишається нічого иншого, як тільки хрестити свої діти в гр.-кат. обряді. При конскрипції насильно проти їх волі і виразно зазначенім спротиві їх записано Поляками, якими вони не є і ніколи не були. І так діється в кожнім селі на „кресах", не лише в Скориках. Насильно фабрикується „Поляків", щоби доказати на папері польські претенсії. Тими паперовими цифрами опісля переводиться „докази", що Сх. Галичина є „мішаною країною". Нпр. в Скориках на 1200 душ є аж 300 „Поляків", а в суті річи нема ані одного. Всі ті Мальовані, Збрики, Ковальчуки, Ґронські, як переконався др. Орлінські, є свідомими Українцями, чинними членами і навіть керманичами українського просвітного життя. Колиб др. Орлінскі не був вдоволився інформаціями „знаменитого педаґоґа" Яна Подґурского, а заглянув між громадян, то був би довідався, що село Скорики видало між иншим лідера ППС. Гната Дашинського. Дідо Дашинського був Українцем, дяком в Скориках і писався Дашко, а в 1918 р. правнук Дашка вже брав участь у війні проти Українців.

Можу впевнити д-ра Орліньского, що таких „Поляків", як у Скориках, є у Сх. Галичині до 1 мільона душ. Добре було би, колиб пос. Прушиньскі зі своїми „організаціями народовими" перестав рахувати на таких „Поляків".

Добре сталося, що др. Орліньскі потрудився до Скорик і... відкрив Америку. Забув тільки додати, що хоч Скорики є чисто українським селом, то „знаменитий педаґоґ" Подґурські вже перемінив українську школу на польську. Можу також впевнити д-ра Орліньского що його заклики до ратування „кресів" перед „зрущеннем" не осягнуть ніякого реального успіху, бо скоро тільки селянин-латинник приходить до свідомости, то він є втрачений для експериментів Прушиньского. Прикладом того є якраз Скорики, де „знаменитий педаґоґ" Подґурскі всіми засобами трудиться над польонізацією „кресів", і все даремне.

Йосиф Пащук.

ЯКИЙ ХЛІБ Є НАЙПОЖИВНІЙШИЙ?

Це, що підчас війни мусіли присвятити більшу увагу справі відживлювання, причинилось теж до більшого наукового розсліду поживности хліба, найважнійшого харчового складника людини. Є дуже важне знати, яке печиво є найбільше поживне. Гамбурський професор О. Кестнер відповідає на це питання на основі численних дослідів. Той хліб без сумніву є найпоживнійший, який найдовше остається в жолудку, бо як жолудок повний то і голод не являється. З досвідів показалося, що всяке дрібне печиво, як хлібонята, булочки і т. д. мають більшу поживну вартість, як така сама скількість хліба спеченого, але в формі одного великого бохонця. Дрібне печиво остає довше в жолудку, отже затруднює жолудок довше й не допускає довший час до голоду. Кестнер переконався, що та прикмета дрібного печива є в звязи з ліпшим випеченням. Випечений хліб остає майже двічи так довго в жолудку, як невипечена скибка хліба. А що в великому бохонцеві хліба є значно менше випечених частей, як у такій самій щодо ваги скількости тіста, випеченого в формі маленьких бохоняток, то з того ясно, чому дрібні печива є поживнійші. Більшу поживність припіканої шкірки хліба (в порівнанню з неприпіканою) можна пояснити цим, що при припіканню хліба витворюються деякі смаковиті складники, які знаменито помагають виділюванню жолудкових соків. Ті складники мають, щоправда, невелику поживну вартість, таксамо як мясний екстракт, але завдяки збільшеному виділюванню жолудкових квасів травлення відбувається правильнійше. Тому теж англійський товст, який є дуже припіканий, має найбільшу поживну вартість. З усього висше сказаного виходить, що той хліб є найпоживнійший, який має найгрубшу шкірку. Тому порадно є пекти замість великих хлібів маленькі бохонятка.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(12)

— Чи при сій могилі не скручувала дорога до Кунич? — Чалий звернувся до осаули, показуючи на могилу по лівім боці дороги.

— І мені так бачиться, хоч тут ніякої дороги нема, — осаула відповів.

— Придивися ліпше. Мабуть Куничі не заселені наново, отже дорогою ніхто не їздить і вона заросла травою.

Осаула зїхав з дороги, поїхав троха поза могилу і вернув, кажучи:

— Таки дорога. Куди колись ішла дорога, трава не цілком така, як по боках тої смуги. Більше бурʼяну, ніж трави.

— Скочимо, хлопці, в бік, — Чалий промовив до сотні. — Подивимося, як ті Куничі тепер виглядають.

Сотня зїхала з дороги і почвалала степом вперед. Куничі справді були ще не заселені. Не було ні хати ні улиці. Де раньше були хати, там тепер виставали з кропиви і з будяків комини. Вулиці позаростали травою. Пізнати їх мож було по тім, що по обох боках трава була буйнійша. Віхали на майдан, котрий також поріс травою. На середині майдану стояла могила. Очивидно хтось поховав побитих жовнірів. Біля могили ще стояла шибениця. На ній висіли два, на камінь засохлі хлопи. Мабуть повисли ще тогід і на сонци висохли.

— Хто би то міг бути? — замітив Чалий.

— Я чув про се, — сказав один козак. — В тиждень по тім, як ми тут були, прийшла сюди карна експедиція. Вона спіймала двох гайдамаків з ватаги Голого, котрі за чимсь то вернули сюди. Спіймали, тай зараз повісили. Для остраху полишили їх на шибениці.

не був тут жаден їх товариш. Инакше був би поховав їх... Відріжте і поховайте.

Козаки взялися до роботи і по хвили на майдані виросла ще одна могила.

Перед очима Чалого стануло се, що тут діялося тогід. Як нині бачить звязану Зоську, чує її просьбу. Почув тепло її тіла, коли на кони пригорталася до него. І ще раз почув, як його кольнуло, коли вона в Немирові відійшла від него без слова прощання.

— Ой ти Верлане, бодай же тебе! — подумав. — Чому ти тогід, коли я сюди їхав, не наплів мені всего того, що нині? Був би я не відвозив дівки до Немирова. Був би я просто відси чкурнув з нею і з війском на Запороже. Тоді вона була би щаслива, що не пішла на поневірку в руки цілої ватаги. Тоді вона знала, що її жде і я, задержуючи її собі, був би її спаситель. Заїхавши до Немирова, їй вже не грозила ніяка поневірка, отже вона знов з дівки стала панським задриносом... Я сам повинен був уже тоді додуматися до того, що Верлан набалакав мені аж нині. Дівка була би моя.... Та що згадувати про се... Пропало!.. Пропало? Як піду за радою Верлана, то не пропало. Коли вже й так маю зірвати з тим панським світом і втікати в ліси, то й дівку можу взяти з собою... силоміць. Неожиданий наскок на Немирів, і дівка моя. Тож то ґвалт пішов би по цілій Польщі і від краю до краю залунало би імя Чалого! Всьо кричало би: „Наскочив на резиденцію самого гетьмана коронного! З під його носа взяв дівку і пропав, як камінь у воді"!

На саму згадку такого очайтирати руки. Підсміхався вдоволений, що знайшов такий солодкий вихід з мороки, яка налягла на него по розмові з Верланом.

— Може би просто відси, не поступаючи домів, наскочити на Немирів? — думав. — В ночи, тільки на хату Курчинської. Немирів тільки підпалити з усіх сторін, і не плюндруючи, дати ногам знати?

Чалий скочив з коня, ляг в траві і став передумувати подробиці наскоку на Немирів.

— Чи сотня не замало? — думав. — Може частина не піде за мною? Між ними є такі, що мають родину. Отже не схочуть покинути своїх, инші будуть боятися, що пани за них, скарають їх родичів.

Хоч козаки Чалого не всі були з маєтків Потоцького, то в такім ділі пан обставав за паном, хоч би то був його особистий ворог. Що ніодин з цілої сотні свого сотника не зрадить, Чалий не сумнівався. Він знав, що вони привязані до него, як добра дитина до доброго батька. Але з того ще не виходило, щоби вони для любленого сотника жертвували рідню.

— Годі просто відси. — подумав. — Таки треба вертати домів, відпустити таких, що не можуть пристати до бунту і на Немирів іти з рештою. Побалакати з ними треба вже тут.

Козаки також позсідали з коний і порозкладалися в траві навкруги сотника. Повитягали хліб тай вудженину і покріплялися.

— Ось так як тут — Чалий забалакав, — буде незабаром по всій степовій Україні. Чого не зруйнують гайдамаки, зруйнують пани.

— Може так зле не буде, — замітив один козак.

— Буде, бо мусить бути! — Чалий відповів. — Молоде покоління неволі не прийме, пани не попустять. В гайдамаки піде весь молодий народ. Гайдамаки будуть мордувати панів, пани будуть катувати народ.

— Панів менше, — козак замітив несміло.

— Панів менше, але вони мають... — Чалий гукнув ... но. — Маємо бити неслухняних наших братів, батьків.

— Не діждуть! — козак шепнув до себе.

Чалий вчув се.

— Не діждуть, кажеш? — звернувся до козаків. — І я кажу, що не діждуть!

Всі козаки звернули на сотника свої очи, цікаві, що далі скаже.

— Що ви, хлопці, зробили би, як би наш пан вислав мене з вами усмиряти яке село мушкетом, шаблею і шибеницею? Як би я повів вас ловити й вішати тих гайдамаків, котрі не розбивають, тільки карають панів за зьвірства?

— Або ви пішли би? Повелиб нас на таке? — спитав несміло той козак, що вже перебивав балачку Чалого своїми замітками.

— А як би я таки повів вас, але на те, щоби шаблю обернути проти панів? — Чалий спитав.

— Ти, сотнику, вже давно повинен був зробити се! — крикнув осаула, схопившися. — Замість гратися в піжмурки, як ми се доси робили, ми повинні отверто станути по стороні тій, по котрій стоїть правда!

Чалий окинув оком сотню і в очах усіх вичитав, що ціла сотня думає думками осаули. Тільки деякі позирали трівожно, то на сотника то на осаулу. Чалий зрозумів їх і до одного з них промовив:

— Ти, Сеню, маєш в селі нашого пана тата й маму?

— Та маю. Тата, маму і малу сестру.

— Як би ти пристав до гайдамаків, то твого тата, маму і сестру пани закатували би?

— Безпечно, закатували би, — Сень відповів понуривши голову.

Другий козак, що сидів біля него, важко зітхнув. І його батько був у панській неволи.

— Всі, що мають по панських селах родичів: батька чи маму, брата чи сестру, нехай вийдуть з гурту! — сотник приказав.

З гурту виступило сімнацять козаків. Решта сотні складалася з самих бездомних бурлаків, або таких, що рідню мали на безпанськім Запорожу.

— Ви, що у панів маєте родину, вертайте і самі зголосіться до мого пана. Подякуйте йому в моїм імени за хліб і за сіль та скажіть, що я знайшов собі хліб у Гната Голого.

— А ви безпанські, — Чалий звернувся до решти сотні — підете за мною на Запороже? Але не дармувати, тільки щоби жити в злиднях і що днини зазирати смерти в очи?

— Підемо! — гукнула сотня і шапки полетіли в гору.

— Сідайте, товариші, навкруги мене, — Чалий промовив зворушеним голосом. — Нам треба все те добре обміркувати, перебалакати. І ви, що маєте відійти, сідайте. Гадаю, що з всего того, що тут вчуєте, нічого не залетить до панського уха.

— Не тільки не долетить, — перебив його Сень, — але навпаки, неодному з нас буде провідною звіздою. Бодай я не лишуся в панській службі. Переведу моїх на Запороже, і до тебе, сотнику, назад верну.

— І я! — додав другий.

— І я, і я, і я! — залунало в малім гуртку відділених.

Очи сотника запалали огнем. Хвилю подумав і крикнув:

— Підемо на Запороже! Але не просто відси. Насамперед зробимо такого фіґля, що слава про нас залунає по всій Україні. По дорозі на Запороже загостимо на маленький часок до Немирова, нагнати троха жаху самому гетьманови польської корони.

— Боже, спаси мою душу, коли тіла не можна! — крикнув якись хлоп, що неожидано виринув перед козаками і впав на землю, важко дишучи. Неначе вмирав.

— Хто ти? — Чалий спитав здивований. — Що тобі?

— Не питайте, тільки доразу повісьте... Шибениця вже дожидає мене, — сказав хлоп, показуючи на шибеницю, поставлену на майдані ще торік.

— Ми хлопів не вішаємо, ми не панські посіпаки, — сказав Чалий.

— Ви не панські? Як ви не панські, то спасайте мене! Я з... Малахова. Село недалеко відси. У нас завели тяжку панщину і по зьвірськи знущаються над народом. Люди втікають, та й я втік. Але пани вигадали новий спосіб на збігців. Мають такі собаки, що ведуть погою тропою збігця. І за мною собача погоня. Я збаламутив собаку, бо шмат дороги втікав річкою і річкою вернув назад в місце, де гиля дерев звисає над водою. Я з води виліз просто на дерево, так що при самім березі не станув на землю. Я зискав на часі, бо собака загаїться, заки назад попаде на мою тропу. Я гнав далі, щоби добігчи до річки по тім боці Кунич і її руслом далі втікати. Саме тут покинули мене сили і я впав. На добавок я гадав, що влетів у саму середину панського війска. Ви справді не панська міліція? Ви вільні козаки?

— Ти між нами безпечний, — Чалий успокоював його.

— Колиж бо ви самі, як ви не панські, може й гайдамаки, не конче безпечні тут. Ось ось надбіжить пес з псаром і з двома козаками. Вони, правда, не будуть вам страшні. Але в Малахові вемике війско Потоцького.

— На коня! — Чалий крикнув. — Виділені, що мають від нас відстати, станують на боці. Ти, хлопе, сядь на отсего вючака і стань в середині між нами!

В одну мить станули два відділи кінноти один більший, один менший на боці. По середині більшого відділу станув хлоп. Сотник ще не встиг дати приказу, щоби рушати, коли відси, відки надбіг хлоп, почувся радісний лай собаки. По хвили виринув їздець, перед котрим на аркані бігла собака, шниряючи носом по землі. За ними гнали два козаки. Побачивши війско, їздець що вів собаку, осадив коня. Собака, дзявкаючи, рвалася вперед, але аркан не пускав. Чалий підїхав до него близше, так щоби міг розмовитися.

— Собаку держи біля себе, — промовив, — бо наші коні ... підбіжить до нас, то мої хлопці зараз вбють її!

— Хто ти такий і що се за війско на ґрунті ясновельможного гетьмана? — псар спитав.

— Я сотник сего війска. А війско, як війско. Люди з мушкетами і шаблями. Бють добре. Ясновельможний знає неме.

— Бачу, що ви якась панська міліція, тільки не знаю котрого пана.

— Чому так думаєш?

— Бо бачу, що ви не обдерта збиранина... не гайдамаки... Чи не бачили ви якого хлопа? Він туди мусів пройти, бо його тропа йде просто до вас.

— Якийсь хлоп прийшов до нас. Він між нами.

— Давай його сюди! — псар крикнув. — Беріть його хлопці! — звернувся до обох своїх козаків, що стояли за ним. Просто на шибеницю! Ще стоїть торішна. Добре, що полишили.

— Хлопа не дістанеш, — Чалий відповів спокійно, — бо він пристав до мого війска.

— Ти до панського війска береш гайдамаків! — псар крикнув здивований. — Правда, не від твого пана сей хлоп втік, але всеж таки тепер всі пани проти гайдамаків і помагають собі.

— А як я не маю пана? Як я сам собі пан?

Псар глянув на Чалого недовірчиво.

— Не жартуй і хлопа віддай зараз.

— Чи ти бачив коли Гната Голого? — Чалий спитав.

— Не бачив, але побачу його. Війско ясновельможного засіло на него.

— Засіло?.. На мене?

— Ти... ти Гнат Голий? — псар спитав трівожно, посуваючи коня взад.

— Щось таке, неначе Голий. Не докінчив, ти.ц—в

— Ти? Ти, бачу, любиш жартува...

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".